

ראשי פרקים:

3	מבוא
4	1. גישור מקוון כשיטה אלטרנטיבית במסגרת יישוב סכסוכים מקוון
4	1.1 יישוב סכסוכים אלטרנטיבי מהו?
5	1.2 יישוב סכסוכים מקוון מהו?
6	1.3 גישור מקוון מהו?
8	2. הסיבות שהובילו להתפתחות הליכי יס"מ וגישור מקוון
8	2.1 תחליף ליישוב סכסוכים "רגיל"
-	2.2 התפתחות הטכנולוגיה והאינטרנט
-	3. יתרונותיו וחסרונותיו של יישוב סכסוכים מקוון וגישור מקוון
-	4. גישור מקוון בישראל
-	5. עתידו של יישוב סכסוכים מקוון
-	6. משפט משווה
22	7. סיכום ומסקנות
23	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

אחת המהפכות בתחום יישוב סכסוכים, אשר פרצה החל משנות התשעים של המאה הקודמת, עם התפתחות הטכנולוגיה והטעמתה בכל היבט בחיים היומיומיים שלנו, היא התולדה של מגוון ייחודי ליישוב סכסוכים- יישוב סכסוכים מקוון, אשר מכונה באנגלית Online Dispute Resolution.

מנגנון זה, הוא תוצר של ההתפתחות בתחום האינטרנט והתקשורת המקוונת והתרבות הסכסוכים שנוצרו ברשת האינטרנטית, כאשר ראשיתו הוא בצורך לתת מענה לסכסוכים שהתפרצו ברשת המקוונת, האינטרנטית, מתוך מטרה להתגבר על האתגרים אשר מאפיינים סכסוכים מאין אלו, ועל המרחק הפיזי של הצדדים לסכסוך, שלעיתים קרובות מצויים במדינות שונות בעולם. האופי המיוחד של מנגנון יישוב הסכסוכים המקוון, אפשר מבוסס בעיקרו על היסודות של יישוב סכסוכים בדרכים אלטרנטיביות, כגון גישור ובוררות, אפשר לצמצם את הפער ולהתגבר על הקשיים והמכשולים שמערכת המשפט הרגילה ובתי המשפט המקומיים המסורתיים עשויים היו להתמודד עמם בבואם לדון ולנסות לפתור סכסוכים חוצי גבולות, שצדדים נקלעו אליהם ברשת המקוונת. מדובר במנגנון שהוא זהה למנגנון של יישוב סכסוכים אלטרנטיבי, כאשר הטכנולוגיה מתווספת כצד נוסף וככלי בעזרתו ההליך מיושב, כאשר בדומה למנגנון יישוב סכסוכים אלטרנטיבי הליך הגישור מקוון הינו המרכזי בין השיטות של יישוב הסכסוכים המקוון.

השיטות השונות של יישוב סכסוכים מקוון, בכללן הגישור המקוון, זכו לשבחים לאור היתרונות הרבים והבולטים שהגישה מציעה, ביניהם, הנגישות והמהירות להליכי יישוב סכסוכים. ואולם, ולמרות שמדובר בשיטה חדשה יחסית, עם השנים נשמעו גם ביקורות נגד השיטה ונגד יעילותה ואפשרותה להוביל לפתרון סופי למחלוקת בין צדדים בסכסוכי רשת, והשיטה מוסיפה להתמודד עם אתגרים שמציב העולם המתפתח.

במסגרת עבודה זאת אני אבחן מהו יישוב סכסוכים מקוון וגישור מקוון בעידן האינטרנטי בו אנו חיים אשר צפוי להתפתח יותר ויותר עם השנים. שאלת המחקר בעבודה זו הינה, האם יישוב סכסוכים מקוון, בכלל זה גישור מקוון, מהווים אלטרנטיבה יעילה לפתרון סכסוכים בדרכים קונבנציונאליות ולגישור קונבנציונלי, בעידן האינטרנטי המתפתח?

הפרק הראשון של העבודה יציג סקירה קצרה של מהו יישוב סכסוכים אלטרנטיבי, מהו יישוב סכסוכים מקוון וגישור מקוון. הפרק השני של העבודה ידון בסיבות המרכזיות אשר הובילו להתפתחותה של גישת יישוב סכסוכים מקוון, שעיקרם הצורך לתת מענה לפתרון סכסוכים רשת שלא בדרכים של התדיינות מסורתית והתפתחות הטכנולוגיה והאינטרנט וריבויי סכסוכי הרשת. הפרק השלישי של העבודה ידון ביתרונות, החסרונות, הביקורת והפגמים של השיטה. הפרק הרביעי ידון במקרה של מדינת ישראל ויבחן האם ובאיזה מידה מיושמים הליכי יישוב סכסוכים מקוון בארץ. הפרק החמישי של העבודה, יבחן מה צופה פני העתיד בכל הקשור להליכי יישוב סכסוכים מקוונים וזאת לאור הביקורות נגד השיטה. הפרק השישי של העבודה יתמקד במשפט משווה וידון במקרה של אנגליה ואנגליה כמדינות אשר אימצו את השיטה לתוך הדין המקומי שלהן, והפרק האחרון של העבודה יסכם את העבודה בקצרה ויציע מסקנות ורפלקציה אישית.

1. גישור מקוון כשיטה אלטרנטיבית במסגרת יישוב סכסוכים מקוון ODR

1.1.1. יישוב סכסוכים אלטרנטיבי מהו?

המונח יישוב סכסוכים אלטרנטיבי (Alternative Dispute Resolution) ("ADR") פירושו כל הליך אשר נועד ליישב סכסוכים שלא בדרך של ליטיגציה מסורתית קונבנציונאלית, וזאת מתוך הסכמה של הצדדים לסכסוך.¹

הליכים אלו התפתחו עוד בשנות השבעים של המאה הקודמת והחלו את דרכם בארצות הברית, כאשר במסגרת הליכים אלו ממונה צד ניטרלי לסכסוך על מנת לסייע לצדדים להגיע להסכמה אשר עונה על הצרכים של הצדדים ומתוך מטרה ליישב את הסכסוך ביניהם ולהגיע להסכמה תוך הימנעות מהתדיינות משפטית בדרכים מסורתיות.²

במסגרת הליכי יישוב סכסוכים אלטרנטיביים, נכללות מספר שיטות ליישוב סכסוכים שמבוססות על עקרונות שונים, ביניהן; בוררות, גישור, פישור, קביעת עובדות על ידי מומחה, מיני משפט, שיפוט פרטי, שיתופיות וכד', כאשר העיקריות שבהן הן, בוררות וגישור.³ יישוב הסכסוך בשיטות אלו מתבצע בסיוע של גורם שלישי, אשר לרוב משמש כמנחה בלבד ומסייע לצדדים לתקשר ולהגיע להסכמות ביניהם, כאשר החריג לכך הוא כי בהליך בוררות הצד השלישי, הבורר, משמש תפקיד חשוב ומרכזי, וזאת מאחר ובהליך בוררות ההכרעה בסכסוך ניתנת על ידי אותו צד שלישי, כאשר הכרעה זאת מחייבת את הצדדים, וזאת בניגוד להליכי גישור או פישור, בהם הצדדים הם אלו שמגייס להסכמות ביניהם והצד השלישי פועל כמסייע בלבד.⁴

על אף העקרונות השונים של כל שיטות ADR, קיימים מספר עקרונות משותפים לכל השיטות. כך למשל המטרה המרכזית של כל שיטות ADR היא, כאמור, לשמש פלטפורמה אלטרנטיבית אשר תאפשר לצדדים לפתור את הסכסוך ביניהם בדרכים חלופיות ומחוץ למסגרת הדיונית המסורתית של בתי המשפט, בה ההחלטה בסכסוך היא של השופט היושב בדיון.⁵ בנוסף בחירה ביישוב סכסוך בשיטות ADR מושפעת גם קריטריונים משותפים נוספים, ביניהם; יעילות ההליך, חיסכון ההליך בכך שיש בו פוטנציאל למניעת הוצאות, המטרה לשפר את התקשורת בין הצדדים מתוך רצון וציפייה כי הצדדים יוכלו להמשיך את היחסים ביניהם, וכך גם השאיפה להליך מהיר יותר ולמניעת עיכוב ואי וודאות בהחלטות, הקשורות להתדיינות משפטית בדרכים קונבנציונליות.⁶

¹ איילת סלע וסיגל רסלב-זכאי "בית המשפט 2.0: הצעה למיסוד הליכים שיפוטיים מקוונים בישראל, מחקרי משפט לג', 1000 ; ראה Paul D. Carrington (1996), ADR and Future Adjudication: A primer on Dispute Resolution. 15 Rev Litig 485-489, 485.

² שם.

³ ראה אברהם טננבוים ואופיר ליבר "יישוב סכסוכים מקוון- ההווה והעתיד" **שערי משפט** ג(1) 75 (תשס"ב-2002), בעמ' 77.

⁴ שם; ראה גם אי סלע וסי רסלב-זכאי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 7.

⁵ שם

⁶ William L.F. Felstiner et. al. (1981). Blaming, Naming Claiming, The Emerges and Transformation of Disputes; 15 LAW & SOC'Y REV. 631, 633-637. ; ראה גם 6